

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

-

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

Yhteiskunnassamme on käsillä liikkumattomuuskriisi, joka kytkeytyy niin heikkenevään työ- ja toimintakykyyn sekä sote-palvelujen räjähtäneeseen kysyntään ja sitä kautta valtion velkaantumiseen ja myös kokonaisturvallisuuteen. Liikkumattomuus ja paikallaanolo maksavat yhteiskunnallemme 4,7 miljardia euroa joka vuosi. Väestön fyysinen toimintakyky ja sen edistäminen tulee sisällyttää yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan luonnosta kattavammin ja konkreettisemmin. Ratkaisuksi ehdotamme strategiaan uutta strategista tehtävää:

* * * * *

50. Väestön fyysisen toimintakyvyn varmistaminen

Vastuuministeriö: OKM, kaikki

Päämäärä ja tavoitteet

Riittävä fyysinen toimintakyky on edellytyksenä väestön kriisinkestävyydelle. Hyvää fyysistä kuntoa tarvitaan monissa vaativissa ja keskeisissä ammateissa esimerkiksi maanpuolustuksessa ja pelastusalalla, mutta sillä on suuri merkitys myös koko väestön pärjäämiseen, erityisesti poikkeustilanteissa. Tavoitteena on, että yhä useampi liikkuu terveytensä kannalta riittävästi, ja että liikkumisen määrä lisääntyy kaikissa ikäryhmissä.

Toiminta-ajatus

Liikunta ja liikkuminen, lähtien arjen liikuskelusta ja paikallaanolon keskeyttämisestä liikunnan aktiiviseen harrastamiseen, edistävät fyysistä toimintakykyä sekä siten tukevat yksilöiden, yhteisöjen ja koko yhteiskunnan kriisinkestävyyttä. Liikunta edistää fyysistä ja psyykkistä terveyttä, kokonaisvaltaista hyvinvointia, oppimista ja elämänlaatua tutkitusti sekä monin eri tavoin.

Liikkumisen ja toimintakyvyn edistäminen on tehtävä, joka kuuluu yhteiskunnan kaikille sektoreille, jotta liikkumisesta tulee kiinteä osa tapakulttuuria ja yhteiskunnan rakenteita. Liikkumisen kokonaismäärää nostetaan erityisesti suunnittelemalla ja toteuttamalla arjen toimintaa, palveluja ja ympäristöjä sellaisiksi, että ne ohjaavat paikallaanolon katkaisuun sekä lihasvoiman käyttöön

esimerkiksi arjen siirtymissä. Poikkeusoloissa huolehditaan siitä, että väestön mahdollisuutta pitää huolta toimintakyvystään liikkumisen ja liikunnan keinoin ei rajoiteta tarpeettomasti.

Toimijat

Liikkumisen edistämisen ekosysteemissä toimijoita ovat mm. valtio ja kunnat, hyvinvointialueet, oppilaitokset, työnantajat, liikunta-, kansanterveys- ja muut järjestöt, yritykset, perheet sekä yksilöt.

Kunnat vastaavat liikuntalain mukaisesti yleisten edellytysten luomisesta liikunnalle paikallistasolla sekä kuntalain mukaisesti edistävät asukkaidensa hyvinvointia. Liikkumisen edellytyksiä rakennetaan paitsi liikuntasektorilla, myös mm. kasvatuksessa ja koulutuksessa, kaavoituksessa ja yhdyskuntasuunnittelussa sekä työllisyyspalveluissa. Liikkumista edistetään kaikessa päätöksenteossa johtotasolta lähtien sekä eri hallinnonalojen ja toimijoiden yhteisillä toimenpiteillä.

Hyvinvointialueet hyödyntävät liikkumista osana sairauksien ennaltaehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnalle määritellään vastinparit liikkumisen edistämisen näkökulmasta ja varmistetaan elintapaohjaukseen kytkeytyvä liikuntaneuvonnan palveluketjun yhteinen toteutus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa liikuntapolitiikan yleisestä johdosta, yhteensovittamisesta ja kehittämisestä sekä liikunnan yleisten edellytysten luomisesta valtionhallinnossa. Kaikki ministeriöt vastaavat liikkumisen edistämisestä omilla hallinnonaloillaan. Puolustusministeriön hallinnonalan liikunnan ja urheilun edistämistoiminta on laaja-alaista. Liikunnan aluehallinnon tehtävistä vastaavat aluehallintovirastot. Valtion tulee tehtävää hoitaessaan olla tarpeen mukaan yhteistyössä kuntien, kansalaisjärjestöjen ja muiden liikunta-alan toimijoiden kanssa.

Järjestöt, yritykset, oppilaitokset, työpaikat, puolustusvoimat ja muut yhteiskunnan toimijat luovat mahdollisuuksia ja kannustimia liikkumiselle omassa toiminnassaan sekä ihmisten kohtaamisissa. Lopulta yksilöt tekevät arjessaan valintoja, joilla lisätään omaa ja läheisten liikettä sekä rakennetaan uutta tapakulttuuria.

* * * * *

Perustelut ehdotukselle:

Väestömme vanhenee, ja samaan aikaan toimintakykymme heikkenee sukupolvi sukupolvelta. Move-mittausten mukaan 40 prosenttia 5- ja 8-luokkalaisista on niin heikossa kunnossa, että se voi haitata jaksamista arjessa. Ennusteen mukaan vuonna 2040 50-vuotiaista miehistä enää 2% on hyvässä fyysisessä kunnossa. Koko yhteiskuntamme tulisi olla huolissaan siitä, missä kunnossa ovat kriittisten alojen osaajat mm. sote- ja pelastusalalla sekä maanpuolustuksessa. Rintamalla toimintakyvyn vaatimus on ilmeinen – mutta niin on myös kotirintamalla, jossa väestön tulee poikkeusoloissa kyetä liikkumaan lihasvoimin hakemaan ruokaa, vettä tai suojaa.

Kappale 2.6 (Väestön toimintakyky ja palvelut) vain mainitsee fyysisen toimintakyvyn. Luvussa 6 (Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus) todetaan, että ”Yksilöiden toimintakyvyn merkitys osana kokonaisturvallisuutta korostuu jatkossa yhä enemmän”. Yksilöiden oma velvollisuus huolehtia fyysisistä valmiuksista todetaan puolestaan kappaleessa 5.4 (Yksilöt turvallisuustoimijoina). Yksilöt ovat keskeisessä roolissa fyysisen toimintakykynsä ylläpidossa, mutta pystyvät käytännössä vaikuttamaan siihen rajatusti. Tämä johtuu siitä, että yhteiskuntamme rakenteet (esim. liikenne- ja tietotekniset ratkaisut) eivät kannusta tai mahdollista riittävää liikkumista. Siksi on tarpeen tuoda esiin eri toimijoiden rooleja liikkumisen edistämisen ekosysteemissä, ja siksi ehdotamme uutta strategista tehtävää.

Liikunta on tehokas lääke useisiin kansansairauksiin, ml. tuki- ja liikuntaelinten sairauksien, sydän- ja verisuonitautien sekä mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyssä, hoidossa ja kuntoutuksessa. Liikunnalla voidaan vahvistaa myös kehon vastustuskykyä. Tarvitaan systeeminen muutos, jotta liikkuminen saadaan yhteiskunnan rakenteisiin ja toimintaan sekä tapakulttuurin muutos, jotta ihmiset liikkuvat enemmän arjessaan. Tekoja tarvitaan kaikilla yhteiskunnan aloilla ja sektoreilla, kaikilla tasoilla. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia on tärkeä paikka lisätä eri toimijoiden tietoisuutta omista mahdollisuuksistaan olla ratkaisemassa liikkumattomuuden kriisiä ja sitä kautta edistää kokonaisturvallisuutta.

Olympiakomitea pitää tärkeänä, että sekä kansalaisten fyysinen toimintakyky on otettu päivitysten myötä entistä paremmin huomioon osana kokonaisturvallisuutta. Kuitenkaan strategialuonnos ei sisällä vastuita eikä konkreettisia toimenpiteitä, joilla fyysisestä toimintakykyä edistetään.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

Suomen Olympiakomitea kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024. Haluamme lausunnossamme tuoda esiin näkökulmia, joilla voitaisiin entistä paremmin ottaa huomioon liikkumisen ja toimintakyvyn vaikutukset kokonaisturvallisuuteen ja kriisinkestävyyteen.

Olympiakomitea pitää tärkeänä, että järjestöt on edelleen otettu huomioon tärkeänä osatekijänä, joka ylläpitää henkistä kriisikestävyyttä. Mekanismeja on ansiokkaasti avattu kappaleessa 2.7 (Henkinen kriisikestävyys) ja 5.3 (Kansalaisyhteiskunta). Henkisen kriisikestävyyden näkökulma tulee liikuntajärjestöjen osalta hyvin esille strategisessa tehtävässä 52 (Nuorisotyön ja -toiminnan sekä liikunnan kansalaistoiminnan ylläpitäminen).

Olympiakomitea on kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (KANE) jäsen. Yhdymme KANEn lausunnossaan esiin nostamaan huoleen kansalaisjärjestöjen tilasta ja toimintaedellytyksistä sekä kannatamme esiin tuotuja parannusehdotuksia kansalaisjärjestöjen osalta.

Larjoma Kaisa
Suomen Olympiakomitea